



Vermeende superioriteit

Met een lente in lockdown en een zomer waarin we er gelukkig weer meer op uit mochten trekken – en we COVID-19 meteen meer kansen op verspreiding gaven – gaan we een ongewisse herfst tegemoet. Is er bij het verschijnen van dit nummer sprake van een tweede golf? Is er een derde golf te verwachten, die meelift op de gewone griepinvasie ieder najaar? Zullen we standaard mondkapjes moeten dragen buitenshuis? Zullen complotdenkers terrein winnen? Met veel onbeantwoorde vragen is één ding duidelijk: na hiv, ebola, MERS, SARS en COVID-19, alle zoönosen, zullen we ons serieus moeten afvragen hoe we ons als mens tot de dierenwereld dienen te verhouden, willen we uitbraken van nieuwe infectieziekten voorkomen. Zou het helpen als meer mensen het werk van Frans de Waal zouden lezen? Helemaal achter in dit nummer staat een mooie bespreking door Frits van Hest van De Waals *Mama's laatste omhelzing. Over emoties bij dieren en wat ze ons zeggen over onszelf*, waaruit duidelijk wordt dat onze vermeende superioriteit ten opzichte van het dier echt geen stand meer houdt. Maar gedragswetenschappers weten ook dat verandering moeilijk op gang te brengen is, dat de mens graag vasthoudt aan zijn gewoonten en gebruiken, en dat er helaas vaak eerst ernstige incidenten lijken

te moeten plaatsvinden om een breed gedragen attitude en gedragsverandering te laten ontstaan, zoals ook de moord op George Floyd in Minneapolis wereldwijd massale antiracismedeprotesten mobiliseerde en Black Lives Matter op de kaart zette. Vamik Volkans boek *Large-group psychology. Racism, societal divisions, narcissistic leaders and who we are now* sluit goed bij deze actualiteit aan en biedt inzichten en handvatten. Salvatore Vitale las het en vraagt zich terecht af hoe het gesteld is met de grote-groepspsychologie in Nederland.

Boekbesprekingen staan traditiegetrouw achter in dit tijdschrift, maar het betekent geenszins dat ze minder relevant zijn dan hetgeen ervoor gedrukt staat. Bewaar ze niet voor het laatst, met het risico dat u er wellicht niet meer aan toe komt, maar begin eens voor de verandering achterin met lezen. Dat neemt niet weg dat er in dit nummer nog veel meer interessants te lezen valt over ons vakgebied.

Een ongewisse herfst gaan we tegemoet. Doe verstandig, blijf gezond. Lees, dat doet alleen maar goed.

Arnout ter Haar